

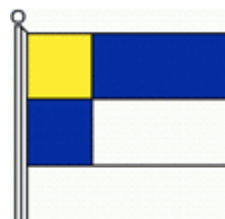
Bratislavský samosprávny kraj 2010

Sociálny program

na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré
sa nachádzajú v krízovej situácii



Centrum pre rodiny v kríze



Sociálny program na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii „Centrum pre rodiny v kríze“ na rok 2010 (ďalej len „sociálny program“) je nástrojom zmeny kvality života rodín v kríze realizovaný v Bratislavskom kraji a vzniká ako iniciatíva Úradu Bratislavského samosprávneho kraja.

I. Všeobecné východiská pre vypracovanie sociálneho programu :

- Koncepcia štátnej rodinnej politiky umožnila postupnú decentralizáciu viacerých kompetencií štátu, a to aj v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, čím posilnila praktické uplatňovanie princípu subsidiarity v rodinnej politike a tým aj zodpovednosti viacerých subjektov, ktoré môžu adresnejšie reagovať na konkrétne potreby rodín. Táto pluralita pri riešení problémov rodín umožňuje dôslednejšie napĺňanie strategických cieľov Koncepcie, ktorými sú najmä úspešnosť rodín v realizácii ich funkcií, stabilita a sociálna kvalita manželských a rodičovských vzťahov v zmysle rovnoprávnosti a spoločenskej deľby rodinných rolí a dosiahnutie relatívnej ekonomickej nezávislosti rodín ako základu ich občianskej nezávislosti a uplatnenia ich zodpovednosti a voľby vlastnej budúcnosti. Koncepcia má nadrezortný charakter a rešpektuje článok 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Z uvedeného všeobecného východiska vyplýva pre sociálny program:

- **úloha právnej ochrany rodiny,**
 - **úloha pomoci rodine** pri zlyhaní niektorej z jej funkcií a narušení jej stability,
 - **úloha adresnosti** pri realizácii sociálneho programu,
 - **úloha súčinnosti a spolupráce** subjektov pri napĺňaní základného strategického cieľa sociálneho programu, ktorá **má viesť k partnerstvu** pri realizácii sociálneho programu.
- Národný akčný plán pre deti na roky 2009 -2012, ktorý vytýčil pre vyššie územné celky najmä tieto úlohy:
 - použiť zdroje financovania na implementáciu ekonomických, sociálnych a kultúrnych práv dieťaťa s osobitným dôrazom na najzraniteľnejšie skupiny detí vrátane rómskych detí,
 - pri tvorbe politik so zameraním na ochranu dieťaťa iniciovať a posilňovať medzisektorálnu spoluprácu so zapojením občianskej spoločnosti,
 - riešiť problematiku diskriminácie detí vo všetkých spoločenských oblastiach,
 - vytvárať politiku so zameraním na ochranu dieťaťa a iniciovať a posilňovať medzisektorálnu spoluprácu so zapojením občianskej spoločnosti,

- vytvoriť a realizovať opatrenia (vrátane opatrení finančného charakteru a opatrení na zabezpečenie dostupnosti a prístupu k poradenstvu pre rodičov) na zosúladenie pracovného a rodinného života,
- vytvoriť metodiku vykonávania krízovej intervencie a iných odborných metód práce v krízových strediskách (ciele, profilácie krízových stredísk, profesijné zabezpečenie, podmienky vykonávania opatrení v krízových strediskách) so zapojením akreditovaných subjektov.

Z uvedeného všeobecného východiska vyplýva pre sociálny program:

- **úloha financovať a podporovať** ochranu sociálnych práv detí, najmä ich najzraniteľnejších skupín,
- **úloha umožniť občianskym združeniam a neziskovým organizáciám participovať** pri ochrane práv detí, pri pomoci najzraniteľnejším skupinám detí (so zdravotným postihnutím, žijúcim v chudobe, vyrastajúcim bez rodičov) a pri riešení krízových situácií rodín.

Súčasťou Národného akčného plánu pre deti na roky 2009 - 2012 sú aj opatrenia z oblasti prevencie kriminality. Jedným z takýchto opatrení je aj zvýšiť podiel zapojenia nešťátnych subjektov na vykonávaní opatrení pre deti s problémovým správaním a poruchami správania.

Na základe uvedeného opatrenia vyplýva pre sociálny program:

- **úloha motivovať nešťátne subjekty**, aby vo svojich projektoch venovali zvýšenú pozornosť obzvlášť deťom s problémovým správaním a poruchami správania.

- Zákon č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

Z uvedeného všeobecného východiska vyplýva pre sociálny program

- **úloha zabezpečenia a tvorby sociálnych programov** zameraných na ochranu práv a právom chránených záujmov detí a na predchádzanie a zamedzenie nárastu sociálno-patologických javov na svojom území (§ 76 citovaného zákona).

II. Špecifické východiská pre vypracovanie sociálneho programu

- Pilotný projekt „Centrum pre rodiny v kríze“ realizovaný v roku 2009

Sociálny program „Centrum pre rodiny v kríze“ vznikol ako iniciatíva Úradu Bratislavského samosprávneho kraja v roku 2009 a bol realizovaný ako pilotný projekt, ktorý sa vykonával od 1. januára 2009 do 31. decembra 2009 v spolupráci s piatimi neštátnymi subjektmi, ktoré boli vybrané na základe nimi predložených projektov. Neštátne subjekty vykonávali opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately pre určené cieľové skupiny, a to

- rodiny, v ktorých rodič/dieťa je vo/po výkone trestu,
- rodiny, v ktorých rodič/dieťa má psychické ochorenie, mentálne alebo fyzické postihnutie alebo v nej došlo k vážnemu ochoreniu, úrazu, úmrtiu člena rodiny,
- rodiny s deťmi pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode,
- rodiny s deťmi s poruchami ADHD (poruchy pozornosti sprevádzané hyperaktivitou),
- mladistvé matky.

Na realizáciu pilotného projektu „Centrum pre rodiny v kríze“ mali jednotlivé neštátne subjekty v roku 2009 vyčlenený priestor na prácu so svojimi cieľovými skupinami v Domove sociálnych služieb Gaudeamus, ako aj vo svojich vlastných priestoroch.

Na efektívnu realizáciu projektu bola určená koordinátorka činnosti.

- Vyhodnotenie pilotného projektu „Centrum pre rodiny v kríze“ za čas jeho realizácie v roku 2009

Pilotný projekt „Centrum pre rodiny v kríze“ bol v súčinnosti so zainteresovanými neštátnymi subjektmi vyhodnotený a boli prijaté opatrenia.

Úrad Bratislavského samosprávneho kraja podporí v roku 2010 z piatich zainteresovaných neštátnych subjektov tri neštátne subjekty, ktoré vykonávali v rámci pilotného projektu také opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately v Bratislavskom kraji, ktoré sa ukázali ako nedostatkové a ktoré je potrebné podporovať alebo vytvárať aj naďalej.

Selekciu cieľových skupín z piatich na tri vykonal Úrad Bratislavského samosprávneho kraja aj z dôvodu nedostatku financií v dôsledku krízy.

Z uvedených špecifických východísk vyplýva pre sociálny program:

- úloha pokračovať v rozbehnutom pilotnom projekte,
- úloha podporovať cieľové skupiny, ktoré sa ukázali ako najzraniteľnejšie,
- úloha efektívne využívať finančné prostriedky, najmä
 - určiť zdroje a minimalizovať verejné financovanie v čase krízy,
- úloha adresnosti, komplexnosti a dostupnosti pri vykonávaní opatrení pre rodiny v kríze,
- úloha dodržiavať zásadu vykonávania bezplatných činností pre klienta,
- úloha skvalitnenia práce subjektov naďalej zúčastnených na sociálnom programe.

III. Základný strategický cieľ sociálneho programu

Základným strategickým cieľom sociálneho programu je zabezpečiť koordináciu neštátnych subjektov v Bratislavskom kraji vykonávajúcich opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na pomoc rodinám v kríze tak, aby v konečnom dôsledku vytvorili prepracovaný systém pre prácu s rodinami v krízových situáciách a riešením ich krízy predchádzať alebo zamedziť nárastu sociálno-patologických javov.

Tento cieľ sleduje obnovenie schopnosti rodiny plniť si svoje funkcie, predovšetkým posilniť nástroje, ktoré sú zamerané na rodiny v kríze a na obmedzenie a odstránenie negatívnych vplyvov.

IV. Zameranie sociálneho programu – cieľové skupiny

Sociálny program sa zameriava na rodiny v kríze. O kríze v rodine na účely tohto sociálneho programu hovoríme vtedy, ak sa v nej vyskytli konflikty a napätia, ktoré spôsobia, že v rodine vzniká nová situácia, pri riešení ktorej zlyhávajú doteraz využívané vzory správania, a preto zostávajú skutočné potreby jednotlivcov alebo celej skupiny neuspokojené.

Sociálny program sa zameriava na tieto cieľové skupiny:

- rodina, v ktorej rodič/dieťa je vo/po výkone trestu,
- rodina s deťmi pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode, párové poradenstvo,
- rodina s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD (poruchy pozornosti sprevádzané hyperaktivitou a poruchy vnímania).

V. Subjekty zainteresované na realizácii sociálneho programu (ďalej len „zainteresované subjekty“)

- Úrad Bratislavského samosprávneho kraja (odbor sociálnych vecí, oddelenie sociálnoprávnej ochrany),
- Občianske združenie Asociácia supervízorov a sociálnych poradcov,
- Občianske združenie Pomoc ohrozeným deťom,
- Občianske združenie Detský fond Slovenskej republiky.

VI. Opatrenia na zabezpečenie základného strategického cieľa sociálneho programu

- kvalitná koordinácia medzi zainteresovanými subjektmi zabezpečená určeným zamestnancom odboru sociálnych vecí, oddelenia sociálnoprávnej ochrany Úradu Bratislavského samosprávneho kraja (ďalej len „koordinátor činností),
- posilniť postavenie koordinátora činností, určiť jeho kompetencie na účely realizácie sociálneho programu,
- určiť špecifické ciele, ktoré vyplynuli z realizácie pilotného projektu v roku 2009 za účelom skvalitnenia sociálneho programu,
- vychádzať z projektov tých zainteresovaných subjektov, ktoré vykonávali svoju činnosť v rámci pilotného projektu v roku 2009 (ďalej len „vykonávajúce subjekty“),
- povinnosť zainteresovaných subjektov využívať metódy, techniky, postupy a formy sociálnej práce v súlade s platným právnym stavom v súlade s etikou a zásadou rovnakého zaobchádzania a s dodržiavaním základných ľudských práv a slobôd ustanovených Ústavou Slovenskej republiky.

VII. Koordinátor činností

- dohliada na dodržiavanie podmienok,
- koordinuje prácu zainteresovaných subjektov,
- zabezpečuje optimálnu spoluprácu medzi zainteresovanými subjektmi,
- na základe telefonátov od klientov sprostredkováva stretnutia týchto klientov s vykonávajúcim subjektom podľa cieľovej skupiny a poskytuje prostredníctvom telefonickej linky klientom adekvátne informácie týkajúce sa jeho problému,
- dohliada na zainteresované subjekty, aby vykonávali činnosti v súlade s vlastnými projektmi,
- vedie pracovné stretnutia podľa potreby so zainteresovanými subjektmi,
- vedie evidenciu mesačných hlásení,

- vytvára databázu kontaktov, s ktorými zúčastnené subjekty spolupracujú a na ktoré možno v prípade potreby klientov odporučiť,
- vykonáva sieťovanie subjektov na účely pomoci klientom,
- plní ďalšie úlohy, ktorými je poverený Úradom Bratislavského samosprávneho kraja na zlepšenie práce pri realizácii sociálneho programu (napr. komunikácia s oddelením komunikácie s médiami a verejnosťou).

VIII. Špecifické ciele pre vykonávajúce subjekty

a.) pre všetky vykonávajúce subjekty

- v súlade s metodikou sociálnej práce vypracovávať polročne informáciu o činnosti, informácie pre poznanie príčin vzniku sociálnej udalosti, voľbu nástrojov pomoci a uplatňovanie nástrojov pomoci,
- využívať metódy, techniky, postupy a formy sociálnej práce v súlade s platným právnym stavom a s etikou zodpovedajúce špecifikám cieľovej skupiny,
- vyriešiť otázku zastupiteľnosti (napr. počas dovoleniek, PN) na účely zabezpečenia bezproblémovej a plynulej činnosti počas realizácie sociálneho programu v roku 2010,

b.) pre vykonávajúci subjekt s cieľovou skupinou **rodina, v ktorej rodič/dieťa je vo/po výkone trestu**

- príprava rodiny na návrat člena, ktorý bol vo výkone trestu,
- príprava rodiny na odchod jedného člena z rodiny do výkonu trestu,
- zefektívniť spoluprácu s prevádzkovateľom stránky www.vazen.sk za účelom aktualizácie a zviditeľnenia svojej činnosti,
- poukazovať na možnosti riešenia problematiky väzňov a ich rodín v súčinnosti s inštitúciami, ktoré prichádzajú do kontaktu s väzňami (polícia, príslušné úrady práce, sociálnych vecí a rodiny) vhodným propagačným materiálom,
- zapojiť do svojich projektov rodiny a väzňov, ktorí vykonávajú trest odňatia slobody - pracovať s väzňami a ich rodinami prostredníctvom tzv. informačných listov, aby sa im dostali do povedomia informácie, ktoré im umožnia uľahčiť odchod z väzenia na slobodu a ľahšie preklenúť ťažkosti prvých týždňov po odchode z väzenia,
- pokračovať v plnení cieľov určených vykonávajúcim subjektom vo vlastnom projekte, ktorými sú:
 - ° urýchliť proces adaptácie člena rodiny po výkone trestu, v práci/škole a v spoločenskom živote,
 - ° pomôcť urýchliť proces prijatia člena rodiny po výkone trestu späť do rodiny,

° zlepšiť sociálnu situáciu rodiny, v ktorej rodič/dieťa je vo/po výkone trestu.

c.) pre vykonávajúci subjekt s cieľovou skupinou **rodina s deťmi pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode, párové poradenstvo**

- riešenie krízovej situácie a pomoc pri zorientovaní sa klientov v danej situácii ešte pred samotným rozvodom,
- spolupráca s obidvoma rodičmi, ktorí sú pred rozvodom, počas rozvodu a po rozvode,
- minimalizovať dopad krízovej situácie na deti zefektívnením spolupráce so školskými výchovnými poradcami, s pedagógmi – triednymi učiteľmi,
- pokračovať v plnení cieľov určených vykonávajúcim subjektom vo vlastnom projekte, ktorými sú:
 - ° minimalizácia dopadu krízovej situácie rozvodu v rodine na jednotlivých členov,
 - ° po rozvode manželstva poskytnúť rodičom ako i deťom individuálnu odbornú starostlivosť za účelom zmiernenia následkov vyplývajúcich z rozvodu a zmeny rodinnej situácie,
 - ° prevencia a eliminácia sociálno-patologických javov, ktorými sú napr. domáce násilie, úteky detí z domu, záškoláctvo, poruchy správania, užívanie drog a iných návykových látok u detí, výtržníctvo a pod.

d.) pre vykonávajúci subjekt s cieľovou skupinou **rodina s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD**

- poradenská práca s celou rodinou,
- rozšíriť cieľovú skupinu o deti s poruchami správania,
- rozšíriť činnosť o víkendové zážitkové semináre pre rodiny s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD (rozvoj komunikácie a rodičovských zručností),
- vykonávať prácu s deťmi v pravidelných detských skupinách (na rozvoj sociálnych zručností),
 - vykonávať prácu s rodičmi v pravidelných podporných rodičovských skupinách (sebapoznávanie, rozvoj rodičovských zručností),
 - komplexný prístup flexibilne prispôsobený celej rodine (najmä spolupráca so širšou rodinou, školami),
- pokračovať v plnení cieľov určených vykonávajúcim subjektom vo vlastnom projekte, ktorými sú:
 - ° poskytovanie odborného poradenstva,
 - ° vytvorenie siete pomáhajúcich odborníkov podľa potrieb rodín s deťmi s poruchami správania a s poruchami ADHD a ADD.

IX. Špecifické ciele pre Úrad Bratislavského samosprávneho kraja:

- zabezpečiť predprípravu realizácie sociálneho programu vytvorením tzv. prípravného tímu zloženého z referenta sociálnoprávnej ochrany a odborných poradcov vykonávajúcich subjektov,
- určiť štandardy a všeobecné kritéria, ktoré zodpovedajú špecifikám jednotlivých cieľových skupín (koordinátor činností v spolupráci s vykonávajúcimi subjektmi),
- vytvoriť rovnaké podmienky pre všetky vykonávajúce subjekty,
- podávať včasné informácie o zmenách týkajúcich sa sociálneho programu,
- skvalitniť medializáciu sociálneho programu.

X. Finančné náklady projektu

Úrad Bratislavského samosprávneho kraja vyčlenil na realizáciu sociálneho programu 24 900 €. Pre každú cieľovú skupinu je vyčlenených 8 300 €. Koordinačnú činnosť zabezpečí Úrad Bratislavského samosprávneho kraja prostredníctvom zamestnanca odboru sociálnych vecí, oddelenia sociálnoprávnej ochrany. Na realizáciu sociálneho programu zabezpečí mobilný telefón Úrad Bratislavského samosprávneho kraja. Náklady na mobilný telefón budú minimálne, nakoľko bude využívaný len na prijímanie hovorov.

XI. Centrum pre rodiny v kríze

Na základe sociálneho programu na rok 2010 a v jeho rámci Úrad Bratislavského samosprávneho kraja zriaďuje na svojom území Centrum pre rodiny v kríze ako potrebu jeho obyvateľstva v otázke riešenia krízových situácií.

Existujúca sociálna sieť na území Bratislavského samosprávneho kraja zachytáva rodiny s deťmi v krízovej situácii až vtedy, keď je problém ťažko riešiteľný. Sociálny program na pomoc deťom, plnoletým fyzickým osobám a rodinám, ktoré sa nachádzajú v krízovej situácii ponúka pomoc rodinám v kríze, ktoré majú záujem riešiť svoj problém, aby nedošlo k jeho rozšíreniu do akútneho štádia a tým k úplnému sociálnemu vylúčeniu rodiny.

Koordinátor Centra pre rodiny v kríze koordinuje jeho chod a zabezpečuje, aby bola cieľovej skupine poskytnutá adresná pomoc na predchádzanie a preklopenie vzniknutej

krízovej situácie v rodine a na obmedzenie a odstraňovanie negatívnych vplyvov. Adresná pomoc bude cieľovej skupine poskytnutá prostredníctvom neštátnych organizácií, ktoré sú zapojené do realizácie sociálneho programu (vykonávajúce subjekty). Vykonávajúce subjekty budú financované Bratislavským samosprávnym krajom formou finančného príspevku na sociálny program.

XII. Termín spustenia sociálneho programu: 01.04. 2010

XIII. Výstupy sociálneho programu :

- zvýšená pozornosť verejnosti voči potrebám rodín v v kríze,
- zmapovaná, posilnená, prepojená a dostupná sociálna sieť služieb a programov pre rodiny s deťmi na území Bratislavského samosprávneho kraja,
- vyhodnotenie úspešnosti metód práce s rodinou v kríze,
- vyhodnotenie úspešnosti integrácie ohrozených rodín alebo rodín v kríze.

Záver

Tento sociálny program vychádza zo získaných poznatkov a výstupov realizovaného pilotného projektu – Centra pre rodiny v kríze v roku 2009, ktorého zámerom bolo pomáhať rodinám v náročných životných a krízových situáciách.

Pozitívny ohlas verejnosti na Centrum pre rodiny v kríze viedol Úrad Bratislavského samosprávneho kraja k vypracovaniu sociálneho programu, ktorým sa bude pokračovať v realizácii preventívnych a podporných programov pre rodiny na území Bratislavského kraja. Sociálny program bude podporovať plnenie funkcie rodiny, nácvik rodičovských zručností a upevňovanie vzťahov medzi členmi rodiny. Cieľom programu je pomôcť rodine v prvotnej fáze životnej krízy a zachytiť sociálnu sieť rodiny, kde sa klient pohybuje. Sekundárne bude sociálny program pôsobiť na zvýšenie citlivosti verejnosti voči rodinám v kríze.